
KIOTO PROTOKOLO PERSPEKTYVOS KOVOS SU KLIMATO KAITA KONTEKSTE

Žana Vašcova

*Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedra
Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas 30310
El.paštas: Zana_Vascova@yahoo.com*

Santrauka Straipsnyje analizuojamas Kioto protokolo, skirto klimato atšilimo problemoms spręsti, nuostatų atitikimas šių dienų realijoms ir šio dokumento veikimo perspektyvos. Straipsnyje aptariamos dvi pagrindinės problemos, apsunkinančios Kioto protokolo įgyvendinimą, - tai nevienodai paskirstyta išpareigojimų našta valstybėms bei ekonominio protokolo naudingumo vertinimas. Šiuo metu būtent ekonomiškai besivystančios valstybės yra didžiosios teršėjos, tačiau Kioto protokolas neįpareigoja šių valstybių imtis privalomų priemonių mažinti oro taršą ir nenumato priemonių, kaip įpareigoti ekonomiškai sustiprėjusias valstybes išpareigoti mažinti išmetamų teršalų kiekį. Atskiros valstybės atsisako įgyvendinti Kioto protokolą, motyvuodamos jo vykdymo ekonominiu nuostolingumu. Straipsnyje daroma išvada, kad ši pozicija yra nepagrįsta ir naudojama kaip politinis įrankis. Taip pat daroma išvada, kad be ekonomiškai besivystančių valstybių dalyvavimo Kioto protokolo įgyvendinime nėra įmanoma suvaldyti klimato atšilimo proceso.

Pagrindinės sąvokos: Kioto protokolas, klimato atšilimas, lankstieji Kioto protokolo mechanizmai.

IVADAS

Pasaulinio klimato atšilimo problema šiuo metu yra itin aktuali. Visuotinai pripažįstama, kad nesiėmus priemonių mažinti šiltnamio efektą, pasaulio laukia ekologinė katastrofa, kuri tiesiogiai palies kiekvieną pasaulio valstybę, jos aplinką ir gyventojus¹, todėl kova su klimato atšilimu laikoma svarbiu tarptautiniu bei nacionaliniu uždaviniu. Tuo tikslu, kad būtų sumažintas pasaulinio klimato atšilimas, buvo pasirašytas Kioto protokolas², įpareigojantis valstybes sumažinti išmetamų teršalų į atmosferą kiekį. Protokolą yra pasirašiusi net 191 valstybė³. Tačiau mokslininkų tyrimai rodo, kad klimato atšilimas ne mažėja, o didėja⁴.

---

¹ Stern, N. Stern review on the economics of climate change [interaktyvus]. 2006 [žiūrėta 2012-03-15]. <<http://apo.org.au/research/stern-review-economics-climate-change>>.

² Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change. UN Doc FCCC/CP/1997/7/Add.1, Dec. 10, 1997; 37 ILM 22 (1998).

³ Status of Ratification of the Kyoto Protocol [interaktyvus]. 2012 [žiūrėta 2012-04-12]. <http://unfccc.int/kyoto_protocol/status_of_ratification/items/2613.php>.

⁴ Olivier, J.G.J. et al. Long-term trend in global CO₂ emissions. 2011 report [interaktyvus]. 2011 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.pbl.nl/en/publications/2011/long-term-trend-in-global-co2-emissions-2011-report>>.

Straipsnyje analizuojamas Kioto protokolo, skirto klimato atšilimu problemoms, spęsti, nuostatos, - jų atitikimas realijoms ir šio protokolo perspektyvos. Šio straipsnio **objektas** - Kioto protokolas, **tikslas** – įvertinti Kioto protokolo veikimo perspektyvas. Protokolo perspektyvumas bus vertinamas dviem aspektais – nustatant, ar protokolo nuostatos ir tikslai yra aktualūs ir todėl siektini, bei analizuojant, su kokiomis didžiausiomis problemomis susiduriama ir kokios yra tikėtinos problemos įgyvendinant šio protokolo apibrėžtus siekius.

Kioto protokolui yra skirta daug įvairaus pobūdžio straipsnių; šis dokumentas dėl savo svarbos yra analizuotas ir vertintas daugelio viso pasaulio politologų, ekonomistų, teisininkų ir aplinkosaugos specialistų. Tačiau Kioto protokolu reglamentuoti valstybių įsipareigojimai dėl nuolat kintančios ir todėl naujo vertinimo reikalaujančios realybės yra nuolat aktualus. Juolab, kad 2012 m baigiasi pirmasis Kioto protokolo etapas, kuriam pasibaigus turi būti iš naujo įvertintas šio dokumento tikslingumas ir aktualumas. Straipsnyje kompleksiskai buvo taikomi įvairūs metodai: deskriptyvinis, analizės, lyginamasis bei apibendrinimo.

KIOTO PROTOKOLO AKTUALUMAS

XX a. vidutinė pasaulio temperatūra pakilo maždaug 0,6°C, o vidutinė Europos temperatūra – daugiau nei 0,9°C. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų koncentracija šiuo metu yra didesnė nei bet kada per pastaruosius 450 000 metų ir prognozuojama, kad ji vis didės. Mokslinių tyrimų duomenys rodo, kad tokio atšilimo priežastis yra žmogaus veiklos sąlygotos šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos. Prieš pramonės revoliuciją atmosferos CO₂ koncentracija buvo apie 280 ppm, šiandien ji yra apie 370 ppm ir šis skaičius auga⁵. Kadangi klimato sistemoje viskas vyksta lėčiau, dėl praityje išmestų teršalų XXI a. temperatūra dar pakils. Mokslinių tyrimų duomenys rodo, kad pagal pačias optimistiškiausias pasaulio klimato atšilimo prognozes, 2100 m. temperatūra pakils 1,8°C–4°C palyginti su 1990 m. lygiu. Tai reiškia, kad pasaulio temperatūra pakils trimis–šešiais kartais daugiau, palyginti su ikipramoniniu lygiu. Nieko nekeičiant, net ir geriausiu atveju temperatūra, palyginti su ikipramoniniu lygiu, pakils daugiau kaip 2°C⁶.

Kai kurios valstybės jau yra tiesiogiai nukentėję nuo klimato kaitos – pavyzdžiui, dėl klimato atšilimo, sąlygojusio vandens lygio pakilimą, Kiribačio Respublikos salos baigia

⁵ West, L. *What Causes Global Warming?* [interaktyvus]. 2012 [žiūrėta 2012-02-17]. <<http://environment.about.com/od/faqglobalwarming/f/globalwarming.htm>>.

⁶ *Intergovernmental Panel on Climate Change* [interaktyvus]. 2012 [žiūrėta 2012-02-12]. <<http://www.greenfacts.org/glossary/ghi/ipcc.htm>>.

paskęsti. Dėl vandens lygio pakilimo šios salos gyventojai jau dabar yra priversti palikti savo gyvenamąsias vietas ir ieškoti prieglobsčio kitose valstybėse⁷.

Pasaulinio klimato atšilimo problemoms spręsti valstybės pasirašė daugybę susitarimų, programų, dokumentų ir mokslinių projektų. Vienas svarbiausių dokumentų šioje srityje – Jungtinių Tautų Bendroji Klimato Kaitos Konvencija (JTBKKK)⁸, įsigaliojusi 1994 m.⁹ 1997 m. buvo priimtas šios konvencijos Kioto protokolas¹⁰, kuris įsigaliojo 2005 vasario 16 d.¹¹ Kioto protokolą sudaro 28 straipsniai, A bei B priedai. Jame nurodoma, jog į B priedą įrašytos valstybės (tame tarpe ir Lietuvos Respublika), kiekviena atskirai ir visos drauge, užtikrina, kad bendras jų išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (CO₂, metano, azoto oksido, hidrofluorangliavandenilių, perfluorangliavandenilių ir sieros heksafluorido) emisijos kiekis neviršytų joms nustatytų normų bei, kad pirmuoju išsipareigojimų laikotarpiu nuo 2008 m. iki 2012 m. būtų galima sumažinti tokių išmetamų dujų bendrą kiekį, palyginti su 1990 m., bent 5 %. Kioto protokolas numato tris mechanizmus, kurių pagrindu valstybės, įtrauktos į protokolo I-ąjį priedą, privalo vykdyti savo išsipareigojimus, siekdamas mažinti CO₂ susiformavimą ir išmetimą į aplinką. Pastarieji valstybių išsipareigojimai gali būti vykdomi naudojant šiuos lanksčiuosius mechanizmus:

- Bendro įgyvendinamo projektų mechanizmą,
- Apyvartinių taršos leidimų prekybos mechanizmą,
- Švarios plėtos mechanizmą.

Bendro įgyvendinamo projektų mechanizmas – tai dviejų valstybių susitarimas, kurio pagrindu vienos valstybės subjektai investuoja į kitoje valstybėje įgyvendinamus projektus, kuriais siekiama sumažinti CO₂ išmetimus konkrečiuose taršos šaltiniuose toje kitoje CO₂, už tai gaudama iš pastarosios taršos mažinimo vienetus. Tai reiškia, kad viena valstybė, kurios pramonės įmonėms CO₂ sumažinimo kaštai yra labai dideli, investavusi į kitoje valstybėje įgyvendinamus Projektus, už investuotas lėšas gauna atitinkamą kiekį taršos mažinimo vienetų iš kitos valstybės, kurios įmonėms CO₂ sumažinimo išlaidos yra žymiai mažesnės.

⁷ Chapman, P. *Entire nation of Kiribati to be relocated over rising sea level threat* [interaktyvus]. 2012 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/australiaandthepacific/kiribati/9127576/Entire-nation-of-Kiribati-to-be-relocated-over-rising-sea-level-threat.html>>.

⁸ United Nations Framework Convention on Climate Change. 1771 UNTS 107; S. Treaty Doc No. 102-38; U.N. Doc. A/AC.237/18 (Part II)/Add.1; 31 ILM 849 (1992).

⁹ Lietuvos Respublikos Seimas JTBKKK ratifikavo 2002-11-19, įsigaliojo 2005-02-16. *Valstybės žinios*. 2002, Nr.126-5735.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Seimas Kioto protokolą ratifikavo 2002-11-19; įsigaliojo 2005-02-16. *Valstybės žinios*. 2002-12-31, Nr. 126-5735.

¹¹ T.y. įsigaliojo po to, kai protokolą ratifikavo Rusija, kurios CO₂ išmetimai sudaro 17.4%. Tokiu būdu buvo įvykdyta Kioto protokolo sąlyga, pagal kurią jį ratifikuoti turi ne mažiau kaip 55 JTBKKK šalys, įskaitant išsivysčiusias šalis, kurių daliai tenkantis išmetamų CO₂ kiekis sudaro ne mažiau kaip 55% viso CO₂ išmetimo šioje grupėje.

Apyvartinių taršos leidimų prekybos mechanizmas – tai dviejų valstybių susitarimas, kurio pagrindu vienos valstybės subjektai perka iš kitos valstybės subjektų apyvartinius taršos leidimus. Šiuo atveju viena Šalis ne investuoja lėšas į kitoje valstybėje vykdomus Projektus, o perka iš kitos valstybės leidimus.

Švarios plėtros mechanizmas – tai susitarimas, kurio pagrindu viena valstybė investuoja į kitoje šalyje, kuri nėra įtraukta į Protokolo I-ąjį priedą, įgyvendinamus Projektus, už tai gaudama iš pastarosios patvirtintus taršos mažinimo vienetus.

Kaip matyti, šiais lanksčiaisiais mechanizmais iš tiesų sukurta sistema, kuri yra nukreipta į veiksmingą klimato atšilimo problemos sprendimą. Mechanizmų tikslas – didinti klimato kaitos pasekmių švelninimo ekonominį efektyvumą, suteikiant valstybėms galimybes ieškoti būdų mažinti išmetamą šiltnamio dujų kiekį ne tik valstybės viduje, bet ir už jos ribų. Lankstieji mechanizmai yra paremti principu, kad šiltnamio dujų sumažinimas turi būti pasiektas kuo mažesniais kaštais. Kadangi šiltnamio dujų mažinimo kaštai skiriasi įvairiose šalyse, lankstieji mechanizmai sudaro sąlygas mažinti šiltnamio dujų išmetimus tose valstybėse, kur šie sumažinimai kainuoja pigiausiai. Nors dėl tam tikrų įgyvendinimo niuansų šie mechanizmai nėra vertintini tik teigiamai, tačiau iš esmės jie yra tinkama ir gana efektyvi priemonė sprendžiant klimato atšilimo problemą.

Kai kurios valstybės, nors ir pasirašė Kioto protokolą ir pripažįsta jo svarbą, išvelgia ir šio protokolo trūkumų. Vieni esminių priekaištų Kioto protokolo kūrėjams, kad šie remiasi ne moksliniais tyrimais, o spekuliacijomis, bei kad nustatydami veiklos sritis nedaro skirtumo tarp žmogaus ir ne žmogaus padarytų pokyčių. T.y. kritikai nurodo, jog Kioto protokolo rengėjai rėmėsi tyrimais, kurie prognozuoja klimato kaitą neatsižvelgdami į istorinius ir dabartinius klimato reiškinius, bei kad nediferencijuoja klimato kaitos pokyčių pagal tai, ar jie sukelti žmogaus, ar kitų aplinkybių. Kioto protokolo skeptikai daro prielaidą, kad Kioto protokolas galimai net negali būti veiksmingas, kadangi aplinkos pokyčiai didžiaja dalimi sąlygoti ne žmogaus veiklos, tačiau žmogaus nekontroliuojamų jėgų. To pasėkoje pokyčiai žmogaus veikloje (didinant ar mažinant išmetamų teršalų į orą kiekį) esminės įtakos aplinkai nedarys ir todėl šis dokumentas yra bereikšmis¹².

¹² Kenneth, G. *IPCC Global Warming Report Fails to Deliver Sound Policy 2001* [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://reason.org/news/show/ipcc-global-warming-report-fai>>.

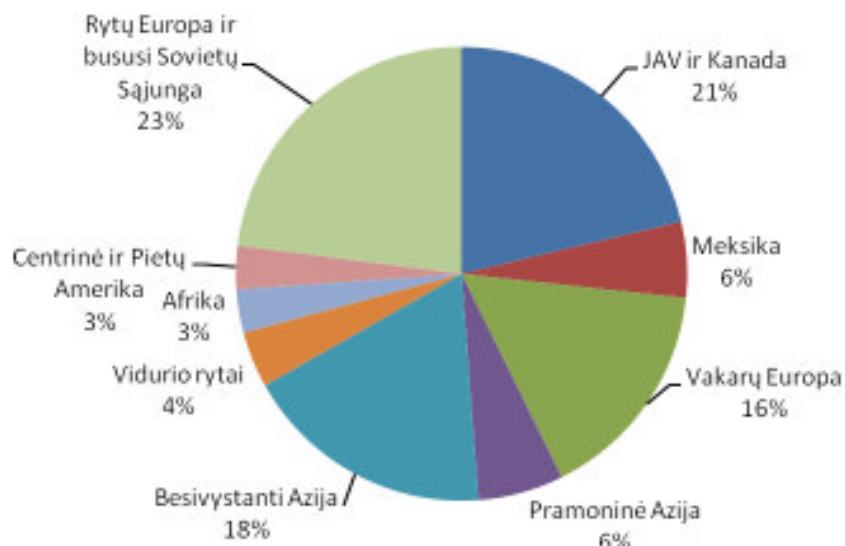
KIOTO PROTOKOLO ĮGYVENDINIMO PROBLEMOS

Bendra, bet skirtinga atsakomybė

Akivaizdu, kad su pasaulinio klimato atšilimu galima kovoti tik globaliu mastu, pavienės valstybės nėra pajėgios išspręsti pasaulinės klimato kaitos problemos. Kioto protokolas, nors pasirašytas 192 dalyvės, yra privalomas tik 40 valstybių, - kaip laikyta pasirašant protokolą, valstybėms su labiausiai išvystyta ekonomika. 1990 metais šioms valstybėms teko du trečdaliai visų kenksmingų dujų, išmetamų į atmosferą, tačiau šiuo metu joms tenka mažiau kaip vienas trečdalis¹³. Pagal mokslininkų pateiktas prognozes matyti, kad būtent besivystančios valstybės ateityje bus didžiausios oro teršėjos:

1 lentelė. Planuojama CO₂ emisija¹⁴

	JAV ir Kanada	Meksika	Vakarų Europa	Pramoninė Azija	Besivystanti Azija	Vidurio Rytai	Afrika	Centrinė ir Pietų Amerika	Rytų Europa ir busi Sovietų Sąjunga
1990	21,3%	5,4%	16,0%	6,1%	18,0%	4,0%	3,1%	3,1%	23,0%
2020	16,4%	8,4%	11,5%	5,1%	30,9%	6,4%	3,8%	6,3%	11,2%

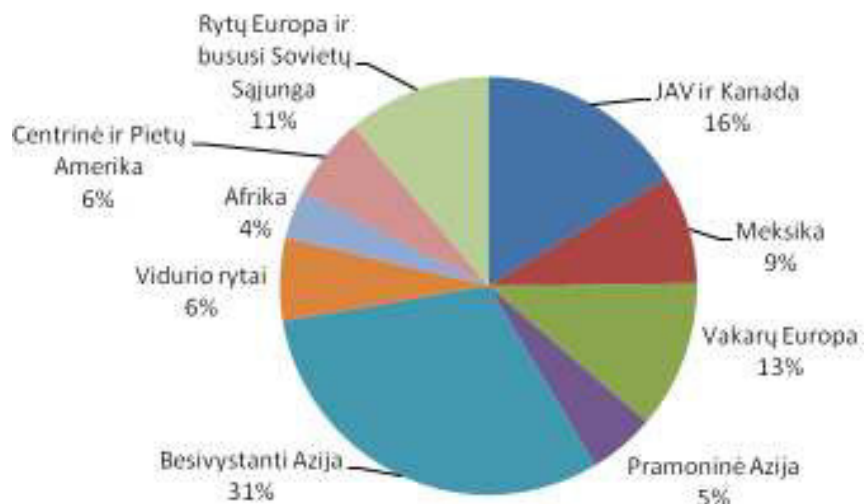
1 pav. 1990 milijonai metrinių tonų anglies dvideginio ekvivalento*

Nepaisant aplinkybės, kad būtent besivystančios valstybės yra potencialios didžiosios teršėjos, Kioto protokolas neįpareigoja šių valstybių imtis privalomų priemonių mažinti taršą. Taip pat Kioto protokolas nenumato priemonių, kaip įpareigoti ekonomiškai sustiprėjusias valstybes įsipareigoti mažinti išmetamų teršalų kiekį. Todėl akivaizdu, kad vien tik

¹³ World carbon dioxide emissions data by country: China speeds ahead of the rest [interaktyvus]. 2012 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2011/jan/31/world-carbon-dioxide-emissions-country-data-co2>>.

¹⁴ Šaltinis: Olivier, J.G.J. et al. Long-term trend in global CO₂ emissions. 2011 report [interaktyvus]. 2011 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.pbl.nl/en/publications/2011/long-term-trend-in-global-co2-emissions-2011-report>>.

ekonomiškai išsivysčiusios valstybės iš esmės nėra pajėgios vienos kovoti su klimato kaitą, mažinant išmetamų dujų kiekį: jei pastarosios valstybės net ir ženkliai sumažins išmetamų dujų kiekį, ši sumažėjusi dalis ženklesnės reikšmės klimato atšilimui.

2 pav. 2020 milijonai metrinių tonų anglies dvideginio ekvivalento*

Pastaba: * Be Kioto protokolo suvaržymų

Kioto protokolo įgyvendinimas nedalyvaujant besivystančioms valstybėms skeptikų vadinamas „pasakų sekimu“.¹⁵

Šiuo metu besivystančios valstybės įsipareigojimų pagal Kioto protokolą prisiimti nenori, pabrėždamos, kad būtent ekonomiškai išsivysčiusios valstybės yra atsakingos už pasaulinio klimato atšilimą, nes būtent dėl jų veiksmų prasidėjo klimato kaita¹⁶ - 2011 m. duomenimis, skirtumas tarp besivystančių ir išsivysčiusių šalių išmetamų teršalų kiekio į atmosferą sudaro apie penkis kartus; laikotarpiu nuo 1850 iki 2003 vien JAV į atmosferą išmetė 30 procentų visų pasaulio oro teršalų¹⁷. Remiantis šiuo faktu besivystančios valstybės reikalauja, kad būtent ekonomiškai pajėgesnės valstybės prisiimtų įsipareigojimus mažinti oro taršą. Taip pat šios valstybės nurodo, kad būtent ekonomiškai stipresnės valstybės turi

¹⁵ Fotopoulos, T. *Kyoto and other tales*. The International Journal of INCLUSIVE DEMOCRACY [interaktyvus]. 2005. [žiūrėta 2012-03-23]. <http://www.inclusivedemocracy.org/journal/newsletter/vol1_no4_kyoto.htm>.

¹⁶ Team, F. *China says Developed Countries bear “unshirkable responsibility” for causing global warming; Temperature in Beijing hits record high for February* [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2012-04-13]. <http://www.finfacts.ie/irelandbusinessnews/publish/article_10008982.shtml>; Yardley, J. *China Says Rich Countries Should Take Lead on Global Warming* [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2012-04-13]. <http://www.nytimes.com/2007/02/07/world/asia/07china.html?_r=1&ref=science>.

¹⁷ *Taking Responsibility: Why the United States Must Lead the World in Reducing Global Warming Pollution 2007* [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2012-04-13]. <http://www.pewtrusts.org/our_work_report_detail.aspx?id=32716>.

geresnių ir gausesnių išteklių mažinti oro taršą¹⁸. Nepaisant šių nesutarimų, turėtų būti akivaizdu, kad globalią problemą galima išspręsti tik veikiant bendrai; priemonių turi imtis visos valstybės - tiek išsivysčiusios, tiek ir besivystančio valstybės, nes vienos yra atsakingos už daugumą šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją, o pastarosios, augant jų ekonomikai, tampa vis didesnėmis teršėjomis. Be didžiųjų teršėjų dalyvavimo Kioto protokolo programoje neįmanoma pasiekti ilgalaikio išmetamų dujų sumažinimo efekto.

Kioto protokolo efektyvumą silpnina ir tai, jog nors Jungtinės Amerikos Valstijos ir pasirašė šį dokumentą, tačiau vėliau atsisakė jį ratifikuoti. JAV šiuo metu yra antra pagal dydį teršėja, - jai tenka net 17 procentų viso pasaulyje.¹⁹ Tuo atveju, jei JAV nevykdys Kioto protokolo, jo veiksmingumas tampa abejotinas. Panašią įtaką Kioto protokolo veikimo perspektyvoms daro Kinija. 2011 metų duomenimis, Kinija į orą išmetą daugiausia teršalų – 24 procentus visų pasaulio teršalų²⁰, tačiau ji nėra įsipareigojusi vykdyti Kioto protokolo nuostatų dėl šių teršalų kiekio sumažinimo. Šiuo metu yra susidariusi situacija, kad trys didžiausios pasaulio oro teršėjos, - Kinija, JAV ir Indija, - nesilaiko Kioto protokolo taisyklių. To pasėkoje savanoriškas apribojimų laikymasis visoms kitoms valstybėms iš esmės nekeičia pasaulio ekologinės padėties aplinkybių.

Ekologija versus ekonomika

Ekonominiai padariniai įgyvendinant Kioto protokolo nuostatas buvo vienas iš didžiausių susirūpinimą kėlusiu faktorių. Buvo suvokiama, jog Kioto protokolu įtvirtintų lanksčiųjų mechanizmų veikimas greitai neigiamų padarinių nesukels, tačiau buvo baiminamasi dėl ilgalaikių pasekmių. Rusijos Federacijos prezidento V. Putino patarėjas ekonomikos klausimais Andrej Illarionov taip įvertino Kioto protokolu įtvirtintų mechanizmų veikimą: „Kioto protokolas yra mirtis paktas, kad ir kaip keistai tai skambėtų, nes jo pagrindinis tikslas yra pasmaugti ekonomikos augimą ir ekonominę veiklą tose šalyse, kurios priima protokolo reikalavimus.“²¹ Būtent dėl ekonominių faktorių (t.y. nenoro naudotis lanksčiais mechanizmais – pirkti apyvartinių taršos leidimus) iš Kioto protokolo pasitraukė Kanada. Kaip nurodė Kanados aplinkos ministras Peter Kent, jeigu jo valstybė ir toliau laikytųsi Kioto

¹⁸ Revkin, A. C. *Imagine Everyone Was Equal, in Emissions 2008* [interaktyvus]. 2008 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://dotearth.blogs.nytimes.com/2008/02/15/imagine-everyone-was-equal-in-emissions/>>.

¹⁹ Taylor, M.J. *New EPA Data Show Futility Of U.S. Carbon Dioxide Restrictions* [interaktyvus]. 2011 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.forbes.com/2011/02/23/china-carbon-dioxide-emissions-opinions-contributors-james-taylor.html>>.

²⁰ *Ibid.*

²¹ Beatty, A. *Kyoto accord is an 'international Auschwitz' says Putin aide 2004* [interaktyvus]. 2004 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://euobserver.com/24/15207>>.

įsipareigojimų, tai jos biudžetui kainuotų 13,6 mlrd. dolerių, kas sudaro 1600 dolerių kiekvienai kanadiečių šeimai.²²

JAV savo poziciją neratifikuoti Kito protokolo grindė ekonomiais motyvais. JAV prezidentas J. W. Bush nurodė, kad Kioto protokolu prisiimtų įsipareigojimų vykdymas sukels neigiamų pasekmių JAV ekonomikai – valstijos patirs 400 bilijonų JAV dolerių nuotolį, bus prarasta 4,9 milijonai darbo vietų.²³ Toks JAV požiūris buvo kritikuojamas tiek kitų valstybių,²⁴ tiek ir pačioje JAV. JAV viceprezidentas Joseph Biden 2001 parašė laišką prezidentui Bush: “Klaidinga teigti, kad turime teikti pirmenybę ekonomikos augimui aplinkos sąskaita. Ypač atsižvelgiant į mūsų pasiektą pažangą kuriant technologinius laimėjimus ir gaunant naudą iš to, kad perėjome prie švaresnės energijos gamybos. Ankstesnė administracija sėkmingai dirbo su verslo ir aplinkosaugos grupėmis, kurių tikslas - apsaugoti tiek amerikiečių, tiek ir Pasaulio aplinkos interesus. Bušo administracijai būtų buvę protinga remtis šia sėkminga patirtimi”.²⁵ Nepaisant tiek išorinės, tiek ir vidinės kritikos, JAV iki šiol nėra įsipareigojusi vykdyti Kioto protokolo nuostatų.

Iki šiol nėra vieningai sutariama, ar iš tiesų Kioto protokolą neigiamai veikia valstybių ekonomikas. Viena vertus, valstybės priverstos investuoti į lanksčiuosius mechanizmus ir taip patirti nuostolių (nors kai kurios valstybės atvirkščiai – gali gauti pajamų, pardavinėdamos taršos leidimus), tačiau moksliniai tyrimai įrodo, kad tuo atveju jei nebus imamais priemonių mažinti klimato atšilimą, bendros išlaidos ir rizika dėl klimato kaitos, sumažins pasaulinį bendrąjį vidaus produktą (BVP) apie 5% kiekvienais metais. Mokslininkų paskaičiavimu, veiklos sąnaudos mažinant išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį kainuoja apytiksliai 1% pasaulio BVP kasmet²⁶. Atskirų valstybių pasisakymai dėl Kioto protokolo vykdymo finansinio nuostolingumo aspektu vertinti kaip valstybių vykdomos politikos dalis, politinis įrankis. Šią prielaidą pagrindžia Rusijos Federacijos prisijungimo prie Kioto protokolo aplinkybės – Rusija niekada neslėpė, kad prie šio protokolo prisijungė išimtinai tik

²² Carrington, D., Vaughan, A. *Canada condemned at home and abroad for pulling out of Kyoto treaty, 2011* [interaktyvus]. 2011 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.guardian.co.uk/environment/2011/dec/13/canada-condemned-kyoto-climate-treaty>>.

²³ *President Bush Discusses Global Climate Change, Press Release, June 11, 2001*. [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/06/20010611-2.html>>.

²⁴ White, D. *US Refuses to Sign Pact to Stem Global Warming* [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://usliberals.about.com/od/environmentalconcerns/p/KyotoProtocol.htm>>.

²⁵ Roknich, D. *The President's Promise on Global Warming 2001* [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://nyc.indymedia.org/en/2004/09/45540.html>>.

²⁶ Stern N., *The Economics of Climate Change* [interaktyvus]. 2006 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.hm-treasury.gov.uk/Search.aspx?terms=stern+the+economics>>.

dėl to savanaudiškų politinių – mainais už narystę tarptautinėje organizacijoje.²⁷ Pabrėžtina, kad kuo daugiau valstybių laikysis Kioto nuostatų, tuo mažesnis ekonominis poveikis teks kiekvienai šaliai atskirai. Kito protokolo analizė leidžia daryti išvadą, kad vienas iš didžiausių mechanizmų mažinant sąnaudas yra leidimų prekybos mechanizmas: esant didesnei rinkai, didesniai pasirinkimui, mažėja šių leidimų įsigijimo kaštai.

IŠVADOS

Kioto protokolo nuostatos šiuo metu yra itin aktualios ir reikalingos. Pasaulinis klimatas keičiasi intensyviai, jau yra įvykę negrįžtamų pokyčių, ir nesiėmus efektyvių priemonių nebus išvengta neigiamų globalinio atšilimo rezultatų. Kioto protokole nurodytų nuostatų tinkamas vykdymas yra būtinas siekiant išvengti katastrofiškų klimato kaitos pasekmių.

Kova su klimato kaita turi būti tarptautinė, o priemonės turi būti suderintos tarpvalstybiniu lygiu. Šiuo metu nėra bendros valios imtis priemonių stabdyti klimato kaitą.

Ekonomiškai besivystančios valstybės įsipareigojimų mažinti klimato kaitą nėra prisiėmusios, o Kioto protokolas neįpareigoja jų imtis privalomų priemonių mažinti taršą. Taip pat Kioto protokolas nenumato priemonių, kaip įpareigoti ekonomiškai sustiprėjusias valstybes įsipareigoti mažinti išmetamų teršalų kiekį. Vien tik ekonomiškai išsivysčiusios valstybės iš esmės nėra pajėgios vienos kovoti su klimato kaitą, mažinant išmetamų dujų kiekį: jei pastarosios valstybės net ir ženkliai sumažins išmetamų dujų kiekį, ši sumažėjusi dalis ženklesnės reikšmės klimato atšilimui. Šios aplinkybės apsunkina Kioto protokolo įgyvendinimą.

Kioto protokolo įgyvendinimas susijęs su valstybių patiriamais finansiniais nuostoliais. Dalis valstybių atsisakymą vykdyti Kioto protokolą grindžia pozicija, jog šis dokumentas sukels ilgalaikius neigiamus ekonominius padarinius, stabdys ekonominę vystymąsi, ir tuo pagrindu atsisako vykdyti protokolą. Ši pozicija yra nepagrįsta ir naudojama kaip politinis įrankis siekiant kitų tikslų. Labiau tikėtina, kad ilgalaikių neigiamų pasekmių Kioto protokolo nuostatų ir priemonių įgyvendinimas turėtų nesukelti, tačiau laukiama priešingo – teigiamo ekonomikai efekto.

---

²⁷ McLean, E.V., Stone, R.W. *The Kyoto Protocol: Two-Level Bargaining and European Integration*. International Studies Quarterly. [interaktyvus]. 2012. [žiūrėta 2012-03-23]. <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2478.2011.00706.x/pdf>>.

LITERATŪRA

1. Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change. UN Doc FCCC/CP/1997/7/Add.1, Dec. 10, 1997; 37 ILM 22 (1998).
2. United Nations Framework Convention on Climate Change. 1771 UNTS 107; S. Treaty Doc No. 102-38; U.N. Doc. A/AC.23/18 (Part II)/Add.1; 31 ILM 849 (1992).
3. Beatty, A. Kyoto accord is an 'international Auschwitz' says Putin aide 2004 [interaktyvus]. 2004 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://euobserver.com/24/15207>>.
4. Carrington, D., Vaughan, A. Canada condemned at home and abroad for pulling out of Kyoto treaty, 2011 [interaktyvus]. 2011 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.guardian.co.uk/environment/2011/dec/13/canada-condemned-kyoto-climate-treaty>>.
5. Chapman, P. Entire nation of Kiribati to be relocated over rising sea level threat [interaktyvus]. 2012 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/australiaandthepacific/kiribati/9127576/Entire-nation-of-Kiribati-to-be-relocated-over-rising-sea-level-threat.html>>.
6. Fotopoulos, T. Kyoto and other tales. The International Journal of INCLUSIVE DEMOCRACY [interaktyvus]. 2005. [žiūrėta 2012-03-23]. <http://www.inclusivedemocracy.org/journal/newsletter/vol1_no4_kyoto.htm>.
7. Intergovernmental Panel on Climate Change [interaktyvus]. 2012 [žiūrėta 2012-02-12]. <<http://www.greenfacts.org/glossary/ghi/ipcc.htm>>.
8. Yardley, J. China Says Rich Countries Should Take Lead on Global Warming [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2012-04-13]. <http://www.nytimes.com/2007/02/07/world/asia/07china.html?_r=1&ref=science>.
9. Kenneth, G. IPCC Global Warming Report Fails to Deliver Sound Policy 2001 [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://reason.org/news/show/ipcc-global-warming-report-fai>>.
10. McLean, E.V., Stone, R.W. The Kyoto Protocol: Two- Level Bargaining and European Integration. International Studies Quarterly. [interaktyvus]. 2012. [žiūrėta 2012-03-23]. <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2478.2011.00706.x/pdf>>.
11. Olivier, J.G.J. et al. Long-term trend in global CO2 emissions. 2011 report [interaktyvus]. 2011 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.pbl.nl/en/publications/2011/long-term-trend-in-global-co2-emissions-2011-report>>.
12. President Bush Discusses Global Climate Change, Press Release, June 11, 2001. [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/06/20010611-2.html>>.
13. Revkin, A. C. Imagine Everyone Was Equal, in Emissions 2008 [interaktyvus]. 2008 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://dotearth.blogs.nytimes.com/2008/02/15/imagine-everyone-was-equal-in-emissions/>>.
14. Rognich, D. The President's Promise on Global Warming 2001 [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://nyc.indymedia.org/en/2004/09/45540.html>>.
15. Status of Ratification of the Kyoto Protocol [interaktyvus]. 2012 [žiūrėta 2012-04-12]. <http://unfccc.int/kyoto_protocol/status_of_ratification/items/2613.php>.
16. Stern, N. Stern review on the economics of climate change [interaktyvus]. 2006 [žiūrėta 2012-03-15]. <<http://apo.org.au/research/stern-review-economics-climate-change>>.
17. Stern N., The Economics of Climate Change [interaktyvus]. 2006 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.hm-treasury.gov.uk/Search.aspx?terms=stern+the+economics>>.
18. Taylor, M.J. New EPA Data Show Futility Of U.S. Carbon Dioxide Restrictions [interaktyvus]. 2011 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.forbes.com/2011/02/23/china-carbon-dioxide-emissions-opinions-contributors-james-taylor.html>>.

19. Taking Responsibility: Why the United States Must Lead the World in Reducing Global Warming Pollution 2007 [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2012-04-13]. <http://www.pewtrusts.org/our_work_report_detail.aspx?id=32716>.
20. Team, F. China says Developed Countries bear “unshirkable responsibility” for causing global warming; Temperature in Beijing hits record high for February [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2012-04-13]. <http://www.finfacts.ie/irelandbusinessnews/publish/article_10008982.shtml>;
21. West, L. What Causes Global Warming? [interaktyvus]. 2012 [žiūrėta 2012-02-17]. <<http://environment.about.com/od/faqglobalwarming/f/globalwarming.htm>>.
22. World carbon dioxide emissions data by country: China speeds ahead of the rest [interaktyvus]. 2012 [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2011/jan/31/world-carbon-dioxide-emissions-country-data-co2>>.
23. White, D. US Refuses to Sign Pact to Stem Global Warming [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-04-13]. <<http://usliberals.about.com/od/environmentalconcerns/p/KyotoProtocol.htm>>.

PROSPECT OF THE KYOTO PROTOCOL IN THE CONTEXT OF THE BATTLE AGAINST CLIMATE CHANGE

Žana Vašcova*

Mykolas Romeris University

Summary

In order to avoid negative potential outcomes of global warming, countries have adopted the Kyoto Protocol. It has been ratified by 192 countries and entered into force in 2005. This article analyses how the issues of the Kyoto Protocol for climate change compliance with the provisions of the present days and what are the perspective of the Protocol. The paper discusses two main problems impeding the implementation of the Kyoto Protocol – it is unevenly distributed commitment for countries and economic burden for protocol performance evaluation. Today the greatest polluters are economically developing countries. According to science researches the developing countries will be the greatest polluters in future as well. However, the Kyoto Protocol does not require these countries to adopt mandatory measures to reduce air pollution and does not provide means to bind committed-developed countries to reduce emissions. It is obvious, that economically developed countries are not able to single combat climate change by reducing emissions: if that countries latter even significantly reduce emissions, this decrease is more significant for values of global warming.

There are several countries that refuse to keep the Kyoto Protocol, because economically it is unprofitable. In the article it is concluded that this position is used as a political tool, because it is totally baseless. Research shows that if there will be no measures to reduce global warming, the overall costs and risks of climate change will reduce global gross domestic product (GDP) of about 5% each year, while operating costs by reducing greenhouse gas emissions by an estimated cost 1% of global GDP each year.

According to the article, the provisions of Kyoto Protocol are highly relevant and useful nowadays. The global climate changes very quickly, some irreversible changes already took place, and the effective measures are necessary in order to avoid the negative outcomes of global warming. The absence of these measures may course a great negative effect for the global climate. To keep the provisions is necessary in order to avoid catastrophic consequences in climate changes.

Keywords: Kyoto protocol, flexible mechanisms, global warming.

Žana Vašcova*, Mykolas Romeris universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: asmens teisių apsauga, viešasis saugumas

Žana Vašcova*, Mykolas Romeris University, Faculty of Public security, Department of Law, Lector. Research interests: protection of individual rights, public safety.